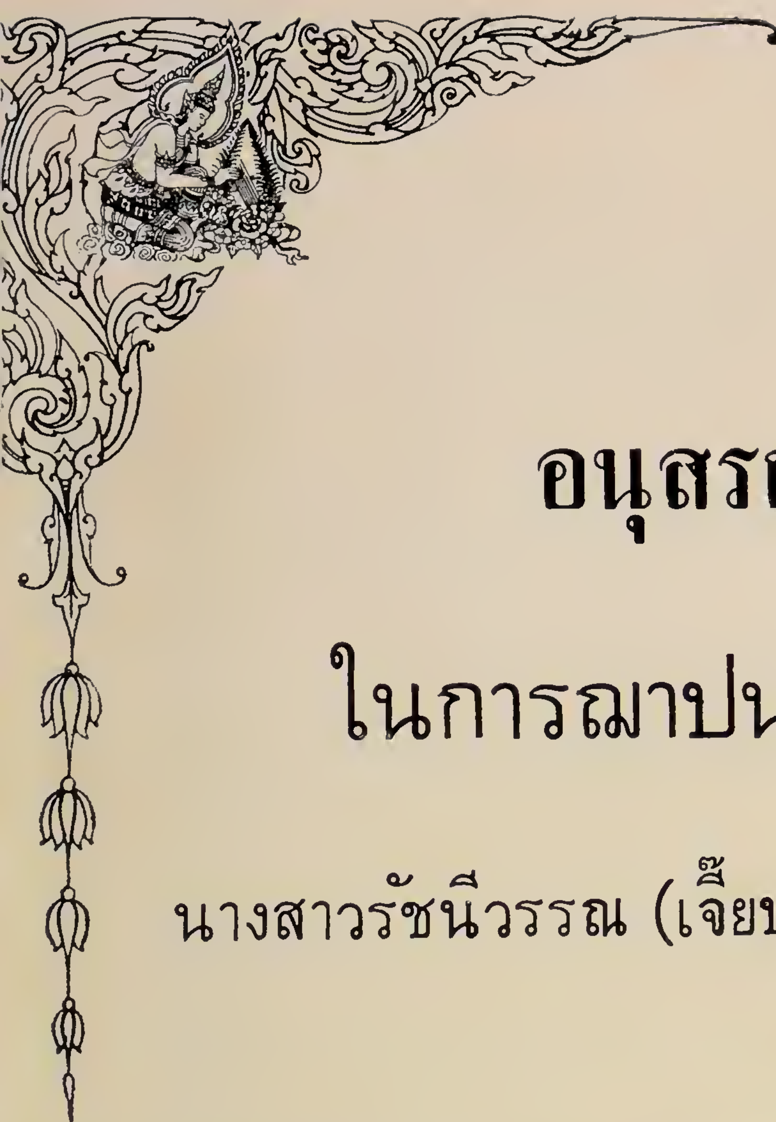

อนุสรณ์

ในการฌาปนกิจศพ

นางสาวรัชนีวรรณ (เจี๊ยบ) ศุกระกาญจนะ

ถานวัดหัวลำโพง นครหลวงกรุงเทพธนบุรี

๒๖ สิงหาคม ๒๕๑๕

อนุสรณ์

ในการฌาปนกิจศพ

นางสาวรัชนีวรรณ (เจี๊ยบ) ศุกระกาญจนะ

ณ ฌาปนกิจสถานวัดหัวลำโพง นครหลวงกรุงเทพธนบุรี

๒๖ สิงหาคม ๒๕๑๕

1660

นางสาวรัชนีวรรณ (เจี๊ยบ) ศุกระกาญจนะ

ชาตะ ๑๖ กันยายน ๒๔๙๖

มรณะ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๑๕

(รวมอายุ ๑๘ ปี ๗ เดือน ๑๙ วัน)

แด่ลูก

ลูกเจี๊ยบ (น.ส. รัชนีวรรณ ศุกระกาญจนะ) เป็นลูกคนที่สองและคนสุดท้ายทั้งเป็นผู้หญิงเพียงคนเดียว เกิดเมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๔๙๖ เวลา ๐๘.๑๔ น. ที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี การศึกษาครั้งแรกเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลเอกชนที่จังหวัดพระนคร ต่อมาเมื่อเติบโตก็ได้เรียนต่อตามลำดับดังนี้

โรงเรียนแสงทองวิทยา อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

โรงเรียนประจำอำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์

โรงเรียนประจำอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

โรงเรียนสตรีเฉลิมขวัญ จังหวัดพิษณุโลก

โรงเรียนสตรีศรีนครนายก จังหวัดนครนายก

และครั้งสุดท้ายเรียนที่โรงเรียนปราจีนกัลยาณี จังหวัดปราจีนบุรี ในชั้น มศ. ๔ สาเหตุที่ลูกต้องเรียนหลายโรงเรียน

และหลายจังหวัด ก็เพราะต้องโยกย้ายตามพ่อและแม่ไปทุกหน แห่ง จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่เรียนไม่อยู่ในอันดับดีและเป็นเหตุให้ ลูกคิดสั้นเมื่อสอบ มศ. ๔ ไม่ได้ ลูกเกิดมาแต่เล็กจนโตไม่เคย ทำให้พ่อแม่เดือดร้อนใจเลย อยู่ในโอวาทและปฏิบัติตามความ ประสงค์ของพ่อแม่ทุกอย่าง เมื่อโตขึ้นได้เป็นกำลังช่วยงานแทน พ่อแม่ได้อย่างดี มีความละเอียดเรียบร้อย ลูกได้เสียชีวิตอย่าง ที่ไม่เคยคาดคิด เพราะเป็นผู้หญิงและไม่เคยได้รับความผิดหวัง เมื่อทราบข่าวลูกเสียชีวิตเปรียบเสมือนกับมีใครมาหัก หัวใจออก ไป ไม่มีถ้อยคำใดที่จะนำมาเปรียบเทียบถึงความเสียใจของ พ่อแม่ได้ จะพยายามหักห้ามอย่างใดก็ตามก็ไม่วายคิดว่าลูกยัง อยู่ใกล้เสมอทั้ง ๆ ที่เป็นไปไม่ได้แล้ว ความคิดคนึงนี้คงเป็น เช่นนี้จนพ่อและแม่หมดบุญและกรรมไปเช่นเดียวกัน ในการ บำเพ็ญกุศล และ บรรจุศพลูกได้รับความเมตตาจาก พระเทพเวที วัดมหาธาตุ ได้แสดงธรรมว่าด้วยอนิมิตตธรรม ๕ ประการ เห็น ว่าเป็นประโยชน์และเป็นเครื่องช่วยยึดเหนี่ยวความเสียใจ มิให้ บังเกิดมากนัก จึงได้ขอความกรุณาจากท่านให้รวบรวมธรรม

ข้อนี้แล้วจัดพิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพคราวนี้ จึงขอกราบขอบพระคุณท่านในโอกาสนี้ ประโยชน์และความสุขใดที่ได้รับจากหนังสือนี้ ประกอบด้วยกุศลบุญใดที่พ่อและแม่ได้ประกอบขึ้น จงเป็นผลสนองให้ดวงวิญญาณของลูกไปสู่สุคติในสัมปรายภพโน้นเถิด ถ้าชาติหน้ามีจริงขออย่าได้จากกันเช่นนี้เลย.

พ่อ และ แม่

อนิมิตตธรรมกถา

พระเทพเวที วัดมหาธาตุ นครหลวง ฯ

แสดงสัตตมวารที่ ๑ ศพ น.ส. รัชนีวรรณ์ ศุกระกาญจนะ

ณ ศาลาบำเพ็ญกุศล วัดหัวลำโพง นครหลวง ฯ

วันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๕

นโม ตสฺส ฯ

ชีวิตํ พยาธิ กาโล จ เทหนิกฺเขปนํ คติ
ปญฺเจเต ชีวโลกสฺมึ อนิมิตฺตา น นายเรติ

บัดนี้ จะได้แสดงธรรมีกถา ว่าด้วยอนิมิตตธรรม ๕ ประการ เพื่อประดับสติปัญญาของท่านสาธุชนที่ได้มาประชุมกัน ณ ศาลาวัดหัวลำโพงนี้ เนื่องด้วยนางสาวรัชนีวรรณ ศุกระกาญจนะ ถึงแก่กรรม เจ้าภาพผู้เป็นบิดามารดา มีนายพันตำรวจโท พิชัย ศุกระกาญจนะ เป็นประธาน พร้อมด้วยวงศาคณาญาติที่รักใคร่นับถือกัน ได้มาพร้อมกันเพื่อบรรจุศพของนางสาวรัชนีวรรณ ศุกระกาญจนะ ภายหลังจึงจะได้จัดการฌาปนกิจต่อไป

ในเบื้องต้น ได้นำศพมาตั้งบำเพ็ญกุศล ณ ศาลาวัดหัวลำโพงนี้ มีการสวดพระอภิธรรมตามประเพณีนิยม วันนี้จะได้บรรจุศพไว้ จึงจัดให้มีพระธรรมเทศนา ๑ กัณฑ์ เพื่อประมวลกุศลขันธ์ที่ได้บำเพ็ญทั้งหมดนี้ อุทิศกัลปนาผลส่งไปให้แก่นางสาวรัชนีวรรณ ศุกระกาญจนะ ผู้ล่วงลับไป เจ้าภาพได้ชื่อว่าทำกิจหน้าที่ของตนในฐานะเป็นบุพพการีของผู้ตาย โดยสมควร เมื่อผู้ตายมีชีวิตอยู่ ก็ได้ให้อุปการะเลี้ยงดูเป็นต้นมิได้บกพร่อง เมื่อเธอมาด่วนดับชีวิตไปเสียก่อนเช่นนี้ หน้าที่ของบุพพการีก็จำต้องจัดการศพ บำเพ็ญ กุศล อุทิศ วิบากผล ส่งไปให้ด้วยน้ำใจที่เต็มไปด้วยเมตตากรุณาพรหมวิหารธรรม เป็นธรรมดาของคนที่รักใคร่มีบุตรธิดาเป็นต้น เมื่อมาพลัดพรากจากไปโดยไม่มีวันกลับมาเห็นหน้า ด้วยอำนาจแห่งมฤตยู ก็ย่อมเป็นมูลฐานให้เกิดการเศร้าโศกเสียใจอาลัยถึง รักมากก็เศร้าโศกมาก รักน้อยก็เศร้าโศกน้อย คล้อยตามพระบรมพุทโธวาทที่ตรัสไว้ว่า

ปิยโต ชายเต โสโก ปิยโต ชายเต ภยํ
ปิยโต วิปฺปมุตฺตสฺส นตฺถิ โสโก กุโต ภยํ

ความเศร้าโศกย่อมเกิดแต่รัก ภัยย่อมเกิดแต่รัก เมื่อบุคคลพ้นรักแล้ว ก็ไม่มีความเศร้าโศก ไม่มีภัยมาแต่ไหน ๆ

สำหรับปุถุชนคนที่ยังมีกิเลส คือยังมีรักมีชังมีหลง เมื่อต้องประสบกับอนิฏฐารมณ์ เช่นต้องพลัดพรากจากสัตว์สังขารที่รักที่ชอบใจ ก็จะต้องมีความเศร้าโศกโสกาอาลัย ตลอดถึงปริเทวนาการ เป็นของธรรมดา หากจะถือว่าเป็นบาปอยู่บ้างก็คงไม่หนักหนาอะไร แต่ข้อนี้ทางพระศาสนาท่านก็สอนไว้ว่า

น หิ รุณฺณํ วา โสโก วา ยา วญฺญา ปริเทวนา
น ตํ เปตานมตฺถาย เอวํ ติฏฺฐนฺติ ญาตโย

แปลว่า ไม่ควรร้องไห้ หรือเศร้าโศก หรือปริเทวนาการร่ำไร แต่อย่างใด เพื่อข้อนั้นไม่เป็นประโยชน์แก่ผู้ตายญาติทั้งหลาย ก็เป็นกันอยู่อย่างนี้ทั้งนั้น

การจะไม่เศร้าโศกโสกาอาลัยเช่นนั้นได้ ต้องอาศัยอบรมจิตในทางธรรมปฏิบัติ เช่นหมั่นระลึกถึงความตายให้คุ้นกับจิตจนหายหวาดกลัว เล็งเห็นอนิจจตาธรรมเป็นต้น ตั้งตนอยู่ในอัปปมาทธรรม คือความไม่ประมาทมัวเมาในชีวิตเป็นต้น

ดังมีตัวอย่างอันปรากฏอยู่ในอรรถกถา อุรคชาดก จะหยิบยกมาบรรยายเป็นนิทัศนอุทาหรณ์ดังต่อไปนี้

ในอดีตกาล พระโพธิสัตว์เป็นพราหมณ์ในกรุงพาราณสี เลี้ยงชีวิตด้วยกสิกรรม พระโพธิสัตว์นั้นมีบุตร ๒ คน ชาย ๑ หญิง ๑ ท่านนำหญิงสาวมาจากสกุลเสมอกัน เพื่อบุตรผู้เจริญวัยแล้ว ชน ๕ คนเหล่านั้น รวมเป็น ๖ คน กับหญิงคนใช้ชื่อขุชชุตตราอีก ๑ คน พระโพธิสัตว์ได้ให้โอวาทแก่ชนทั้ง ๖ มีภรรยาเป็นต้นว่า "เธอทั้งหลายจงเจริญมรณสติจงกำหนดความตายของเธอทั้งหลายเถิด ก็ความตายของสัตว์ทั้งหลายเหล่านี้แน่นอน ชีวิตไม่แน่นอน สังขารทั้งสิ้นไม่เที่ยง มีอันสิ้นไปเสื่อมไปเป็นธรรมดา เธอทั้งหลายจงเป็นผู้ไม่ประมาททั้งกลางวันและกลางคืนเถิด" ชนเหล่านั้นตั้งอยู่ในโอวาทของท่าน เจริญมรณสติแล้ว

ภายหลังวันหนึ่ง พระโพธิสัตว์ไปไถนาพร้อมบุตรชาย บุตรชายคุ้ยขยะเผาไฟ งูพิษอยู่ในจอมปลวกแห่งหนึ่งในที่ใกล้เขา ควันไปกระทบตางูนั้นมันจึงโกรธเลื้อยออกมากัดเขา เขาล้มตายทันที

พระโพธิสัตว์ รู้ว่าบุตรตายแล้ว ยกบุตรนั้นขึ้นมา ให้นอนที่โคนไม้ต้นหนึ่งไม่ร้องไห้เลย กำหนดความที่สังขารทั้งหลายเป็นสภาพไม่เที่ยงเท่านั้นว่า "ขันธ์ทั้ง ๕ มีความแตกสลายเป็นธรรมดา แตกสลายไปแล้ว ที่มีความตายเป็นธรรมดาตายไปแล้ว สังขารทั้งปวงไม่เที่ยง สำเร็จลงด้วยความตาย" กำลังไถนา เห็นบุรุษผู้คุ้นเคยกันคนหนึ่ง เดินไป ณ ที่ใกล้จึงถามว่า จะไปเรือนหรือ เมื่อได้รับตอบว่าไป จึงสั่งว่า จงช่วยบอกนางพราหมณีภรรยาของฉันที่บ้านด้วยว่า วันนี้ไม่ต้องนำอาหารมาเพื่อคนทั้ง ๒ เหมือนวันก่อน พึงนำมาเพื่อคนเดียวเท่านั้น และในวันก่อน ทาสีนำอาหารมาคนเดียว แต่วันนี้ พวกท่านพึงมาทั้ง ๔ คน บุรุษนั้นไปบอกตามสั่ง เมื่อคนทั้ง ๔ ไปนา เห็นบุตรของพราหมณ์นั้นตายแล้ว จึงบูชาด้วยเครื่องหอมและดอกไม้ เผาศพนั้นแล้ว แม้สักคนเดียวก็ไม่มีการร้องไห้หรือคร่ำครวญ น้ำตาเพียงหยดเดียวก็ไม่มี จึงเป็นเหตุให้ท้าวสักกะเสด็จไป ณ ที่นั้น ตรัสถามถึงเหตุที่ชนเหล่านั้นไม่เศร้าโศกเป็นลำดับ ๆ ไป

พระโพธิสัตว์ผู้เป็นบิดาของผู้ตาย ได้ทูลตอบท้าวสักกะ

นี้ว่า "งูลอกคราบเก่า ซึ่งมีอยู่ในตัวของมันไปฉันใด เมื่อสรีระใช้สอยไม่ได้ ละไปแล้ว ทำกาละแล้ว ก็ฉันนั้น บุตรของข้าพระองค์นั้น อันพวกข้าพระองค์ประชุมกันเผาอยู่ ย่อมไม่รู้ถึงความคร่ำครวญของพวกญาติ เพราะเหตุนั้น ข้าพระองค์จึงไม่เศร้าโศกถึงเขา เขาไปสู่คติของเขาแล้ว"

ฝ่ายนางพราหมณีผู้เป็นมารดาของผู้ตาย ได้ทูลตอบท้าวสักกะอย่างนี้ว่า "บุตรของหม่อมฉันนั้นมาจากปรโลกนั้น หม่อมฉันก็มิได้เชื้อเชิญมา เขาไปจากโลกนี้ หม่อมฉันก็มิได้อนุญาตให้ไป เขามาอย่างใด เขาก็ไปอย่างนั้น จะคร่ำครวญทำไมในเพราะการไปของเขานั้น บุตรนั้นอันพวกหม่อมฉันประชุมกันเผาอยู่ ย่อมไม่รู้ถึงความคร่ำครวญของพวกญาติ เพราะเหตุนั้นหม่อมฉันถึงไม่เศร้าโศกถึงเขา เขาไปสู่คติของเขาแล้ว"

ฝ่ายน้องสาวของผู้ตาย กราบทูลว่า

"ถ้าหม่อมฉันร้องไห้ ก็จะต้องซูบผอมไป ไม่มีผลอะไรแก่หม่อมฉันเลย พวกญาติมิตรและสหายของหม่อมฉันพึงมีความไม่ยินดียิ่งขึ้นไป พี่ชายของหม่อมฉันนั้น อันพวกหม่อม

ฉันประชุมกันเผาอยู่ ย่อมไม่รู้สึกถึงความคร่ำครวญของพวกญาติ เพราะเหตุนั้นหม่อมฉันจึงไม่เศร้าโศกถึงเขา เขาไปสู่คติของเขาแล้ว"

ฝ่ายภรรยาของผู้ตาย กราบทูลว่า

"เด็กย่อมร้องไห้ถึงพระจันทร์อันโคจรไปอยู่ แม้ฉันใด ข้อที่บุคคลเศร้าโศกถึงบุคคลผู้ละไปแล้ว ก็มีอุปมัยฉันนั้นเหมือนกัน สามีของหม่อมฉันนั้น เมื่อพวกหม่อมฉันประชุมกันเผาอยู่ ย่อมไม่รู้สึกถึงความคร่ำครวญแห่งพวกญาติ เพราะเหตุนั้นหม่อมฉันจึงไม่เศร้าโศกถึงเขา เขาไปสู่คติของเขาแล้ว"

ฝ่ายทาสีสาวใช้ กราบทูลว่า

"ข้าแต่พรหม หม้อน้ำที่แตกแล้ว จะกลับประสานให้ติดกันดังเดิมไม่ได้ฉันใด ข้อที่บุคคลเศร้าโศกถึงคนผู้ล่วงลับไปแล้วก็มีอุปมัยฉันนั้นเหมือนกัน บุตรของนายของหม่อมฉันนั้น เมื่อพวกญาติประชุมกันเผาอยู่ ย่อมไม่รู้สึกถึงความคร่ำครวญของพวกญาติ เพราะเหตุนั้น หม่อมฉันจึงไม่เศร้าโศกถึงท่าน ท่านไปสู่คติของท่านแล้ว"

ท้าวสักกะทรงสดับถ้อยคำเป็นธรรมของชนเหล่านั้นทั้ง

หมดแล้ว ก็ทรงเลื่อมใสตรัสว่าจำเดิมแต่นี้ไป พวกท่านอย่าทำการงานด้วยมือของท่านเลย เราเป็นท้าวสักกะเทวราชจักบันดาลรัตนะทั้ง ๗ ไม่มีปริมาณไว้ในเรือนของท่านทั้งหลาย ท่านทั้งหลายจงให้ทาน รักษาศีล เข้าจำอุโบสถเถิด ดังนี้แล้ว ทรงกระทำเหมือนอย่างนั้นนั่นแหละ แล้วจึงเสด็จไปสู่สถานของพระองค์ ด้วยประการฉะนี้

เรื่องนี้ เป็นแนวชี้ให้เห็นเรื่องของชีวิตที่มีความเป็นอยู่ไม่ยั่งยืนถาวร ไม่มีนิมิตเครื่องหมายอันใดที่ติดมากับชีวิตอันจะบ่งบอกให้รู้ว่า จะแตกดับเมื่อนั้นเมื่อนี่ บุตรของพราหมณ์โพธิสัตว์ แทนที่จะมีชีวิตยืนนาน ผ่านวัยทั้ง ๓ ก็หาเป็นเช่นนั้นไม่ กลับมาแตกดับไปเสียเมื่อคราวยังเป็นหนุ่มแน่น แม้นางสาวรัชนีวรรณ ศุกระกาญจนะ บุตรีที่รักของท่านเจ้าภาพ ก็ตกอยู่ในลักษณะทำนองเดียวกัน เพราะฉะนั้นจึงมีบาลีธรรมภาษิตแสดงถึงอนิมิตตธรรมไว้ ๕ ประการ ดังที่ได้อัญเชิญมาเป็นหัวข้อเทศนาว่า

ชีวิตํ พยาธิ กาโล จ เทหนิกฺเขปนํ คติ
ปญฺเจเต ชีวโลกสฺมึ อนิมิตฺตา น นายเร

แปลว่า ธรรม ๕ ประการเหล่านี้คือ ชีวิต ๑ พยาธิ ๑ กาลเวลา ๑ สถานที่ทอดทิ้งสรีระร่าง ๑ และคติ ๑ เป็นอนิมิตตธรรม คือธรรมที่ไม่มีนิมิตเครื่องหมาย อันใครรู้ไม่ได้ในสัตว์โลกที่เป็นอยู่ดังนี้

อธิบายโดยสังเขป ชีวิตแปลว่า ความเป็นอยู่ ท่านว่าเป็นอินทรีย์ชนิดหนึ่งที่มีอยู่ที่ตัวคนเราทุก ๆ คน เป็นสิ่งที่จะรักษารูปธรรมนามธรรมให้เป็นอยู่ แม้จะอยู่ที่ตัวของเรา เราก็หารู้ไม่ว่า ความเป็นอยู่นั้นจะอยู่กับเราได้นานเท่าใด จะเร็วหรือช้า จึงจะหมดความเป็นอยู่ ซึ่งเรียกกันว่าตายหรือแตกดับ บางคนเกิดมีชีวิตมาอยู่แค่ในท้องมารดา ยังมิทันได้คลอดออกมาเห็นโลกอันกว้างใหญ่ ชีวิตของเขาก็แตกดับหมดสิ้นไปเสียแล้ว บางคนเกิดมามีชีวิตยืนยาวกว่านั้น เป็นอยู่ได้หลาย ๆ เดือน หลาย ๆ ปี แต่ก็ยังมิทันผ่านพ้นปฐมวัย ชีวิตก็มีอันแตกดับไปเสียด้วยเหตุต่าง ๆ บางคนมีชีวิตเป็นอยู่ได้ตลอดปฐมวัย ครั้นย่างเข้ามัชฌิมวัย ยังมิทันจะผ่านพ้นมัชฌิมวัยไปก็แตกดับเสีย นี้ก็มีส่วนมาก บางคนก็มีชีวิตอยู่ได้ยาวนานผ่านไปจนถึงปัจฉิมวัย แล้วก็แตกดับ ความเป็นอยู่ของชีวิตมีสภาพ

เป็นเช่นนี้ บางคนคิดว่าตัวเองจะมีชีวิตยืนยาวนาน แต่ที่ไหนได้ กลับกลายเป็นตรงกันข้ามทั้งที่ตัวเองก็ไม่อยากจะตาย ทั้งนี้ทั้งนั้นข้อสำคัญก็เพราะชีวิตไม่มีนิมิตรเครื่องหมาย อันจะบอกให้รู้ล่วงหน้าไว้ ดังนั้นจึงไม่มีใครจะรู้ได้แน่นอนว่าจะเป็นอยู่สักเท่าใด ชีวิตจะยาวหรือสั้น พระพุทธศาสนาท่านชี้ไว้ว่า เพราะตัวกรรมคือการกระทำของตัวเอง เมื่อได้สร้างกรรมดีไว้ ก็เป็นเหตุปัจจัยให้ชีวิตอยู่ได้ยืนนาน ถ้าสร้างกรรมบาปทุจริตอกุศลไว้ ก็เป็นเหตุเป็นปัจจัยทำลายชีวิตตัวเองให้สั้นเข้า ให้เร็วเข้าให้น้อยเข้า ดังนั้นผู้ปรารถนาจะมีชีวิตอยู่ในโลกไปนาน ๆ ก็ต้องประกอบแต่การกระทำที่เป็นความดีความชอบ เป็นบุญกุศล ชีวิตเป็นอนิมิตตธรรมข้อ ๑

พยาธิความเจ็บป่วย นี่ก็เป็นอนิมิตตธรรมอีก เพราะไม่มีใครรู้ตัวได้ว่าความเจ็บป่วยที่บังเกิดขึ้นในร่างกายของเรามาตั้งแต่เราเกิดนั้นมากมายหลายประการ พยาธิชนิดไหนมากน้อยสักเท่าใดที่จะทำลายชีวิตของเราให้แตกดับ กล่าวสั้น ๆ ก็คือเราจะตายด้วยโรคภัยไข้เจ็บชนิดไหนมากน้อยเท่าใด นี่ก็ไม่มีใครจะรู้ได้

กาละ ได้แก่เวลาที่จะแตกดับนี้ก็เป็นอนิมิตตธรรมอีก ประการหนึ่ง เพราะคนเราก็ไม่รู้ตัวเองว่าจะแตกดับในเวลาไหน จะเป็น เช้า สาย บ่าย เย็น หรือค่ำคืน ดึกดื่น เช้ามืด เวลาไหนแน่ก็หารู้ไม่ คาดว่าเวลานั้นเวลานี้ บางทีถึงเวลานั้นเวลานี้เข้าจริง ๆ ก็ยังไม่แตกดับ กลับไปแตกดับในเวลาที่เราหาได้คิดไว้ก่อนไม่

การทอดทิ้งสรีระร่างกายเมื่อขณะแตกดับ นี้ก็เป็นอนิ-มิตตธรรมประการหนึ่ง เพราะไม่มีเครื่องหมายติดไว้ที่สังขารร่างกายของเราว่าร่างกายนี้จะต้องทอดทิ้งไว้ที่บ้าน หรือที่ใดที่หนึ่งอันแน่นอน บางคนมีตึกอาคารบ้านเรือนอยู่ดูหรูหรา คิดว่าเขาคงจะทอดทิ้งสละละร่างกายของเขาไว้ในเวลาแตกดับ ก็กลับหน้ามือเป็นหลังมือ คือ เขากลับไปแตกดับทิ้งสรีระร่างไว้กลางถนนหนทางที่สัญจร ดูก็น่าสงสาร พูดถึงสถานที่ทิ้งสรีระร่างเมื่อตาย ก็มิได้ทุกหนแห่ง ท่านจึงแสดงไว้ว่า แผ่นดินไม่ว่าตรงไหนเป็นป่าช้าของสัตว์ทั้งหลายทุกหนทุกแห่ง

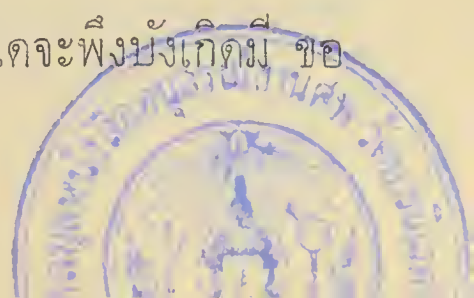
คติ แปลว่า ภูมิเป็นที่ไปของสัตว์ทั้งหลายเมื่อตายแล้วมี ๒ ประการคือ สุคติ ภูมิเป็นที่ไปดี ๑ ทุคติภูมิเป็นที่ไปไม่

ดี ๑ พระพุทธศาสนาสอนไว้ว่า ทำดีไปสู่สุคติ ทำชั่วไปสู่ทุคติ บางแห่งก็ว่าจิตใจไม่เศร้าหมอง บริสุทธิ์สะอาด หวังไปสุคติ จิตใจเศร้าหมอง หวังไปทุคติ นี่ก็เป็นหลักที่ท่านวางไว้อย่างกว้าง ๆ คนเรายังมีกิเลสก็ต้องไปเกิด จะไปเกิดที่ดีหรือที่ไม่ดี ก็ขึ้นอยู่แก่กรรมคือการกระทำของตัวเอง ไม่ว่าจะเป็นทางกายทางวาจาหรือทางใจ คนเราก็มีการกระทำเป็นตัวกรรมทั้งที่ดีและไม่ดีอยู่ด้วยกันทั้งนั้น คนที่ทำดีหรือชั่วอย่างใดอย่างหนึ่งแต่ทางเดียวก็หายากหรือหาไม่ได้เลย ดังนั้นเมื่อคนเราทำทั้งดีทั้งชั่วกลั้วคละปะปนกันไปเช่นนี้ จึงเป็นการยากนักหนาที่จะรู้ว่าตายแล้วจะไปสู่สุคติหรือทุคติ เพราะสุดแต่กรรมจะบันดาลเมื่อใกล้มรณาสันนวิถี นิมิตอย่างใด ดีก็ตามชั่วก็ตามปรากฏชัดขึ้นในขณะนั้น ก็จะต้องเป็นไปตามอำนาจแห่งกรรม ดังที่ในบาลีท่านว่า **ยถากมฺมํ คโต** แปลว่าไปตามยถากรรม ก็คนเราทุกคนใครจะรู้ได้ว่า วิถีจิตใกล้ต่อความตายนั้นเป็นอย่างไร ดีหรือชั่วก็ยังไม่รู้ได้ คติภูมิที่ไปข้างหน้าจึงเป็นการมืดมนธ์ เพราะไม่มีนิมิตเครื่องหมายอะไรบอกให้รู้

ล่วงหน้าติดตัวของเรามา ฉะนั้น คติจึงเป็นอนิมิตตธรรมอีกประการหนึ่ง

การที่ได้วิสัชนาอนิมิตตธรรมทั้ง ๕ ประการมาฉะนี้ ก็เพื่อจะให้สาธุชนหยั่งทราบสภาพของชีวิตตามความจริง จะได้ยังอัปปมาทธรรมคือความไม่ประมาทให้เกิดขึ้นในขันธสันดาน ใช้ชีวิตแต่ในการบำเพ็ญสาระประโยชน์ ทั้งที่เป็นประโยชน์ตนและประโยชน์แก่หมู่คณะ เพราะผู้ที่ใช้ชีวิตบำเพ็ญกิจอันเป็นประโยชน์ตนและประโยชน์ท่าน หรือประโยชน์ในโลกนี้ในโลกหน้า พระพุทธศาสนาสรรเสริญว่า ผู้นั้นเป็นบัณฑิตดังพุทธภาษิตที่ตรัสไว้ว่า **อตฺถาภิสมยา ธีโร ปณฺฑิโตติ ปวุจฺจติ** แปลว่า ผู้มีปัญญา เพราะได้บรรลุประโยชน์ คือทำชีวิตให้มีประโยชน์ ท่านกล่าวว่าเป็นบัณฑิต ดังนี้ วิสัชนาอนิมิตตธรรม ๕ ประการโดยสังเขปกถา สมควรแก่เวลาเพียงเท่านี้

ขอกุศลบุญราศี ที่เจ้าภาพผู้เป็นบิดามารดา พร้อมด้วยวงศาคณาญาติของผู้ตาย ได้มีสมานฉันทะพร้อมกันบำเพ็ญให้เป็นไปในโอกาสบัดนี้ หากวิบากผลอันใดจะพึงบังเกิดมี ขอ

ให้ท่าน ทั้งหลาย ตั้งใจ ประกอบด้วย เมตตาจิต อุทิศ ส่งไปให้แก่ นางสาวรัชนีวรรณ ศุกระกาญจนะ ผู้ดับชีพไปแล้ว ขอเธอได้มารับรู้การกุศลของญาติมิตร แล้วตั้งจิตอนุโมทนาสาธุการ เพื่อได้บรรลุสุขประโยชน์แก่ตนตามสมควรแก่คติภพนั้น ๆ ทุกประการ ขอจบธรรมเทศนาบรรหารแต่เพียงเท่านี้ เอวํ ก็มีด้วยประการฉะนี้

พิมพ์ที่ไทยมิตรการพิมพ์ 58 ซอยเกษมสันต์ 2 ปทุมวัน นครหลวงกรุงเทพธนบุรี
โทร. 54837 น.ส. เพ็ญจันทร์ เหล่ามรกต ผู้พิมพ์โฆษณา 2515